

Hər bir insanın daxili-mənəvi mühtindəki duyğular poeziyadır. Bəlkə də bu çoxlarına qərüb gələ bilər. Çünki ilk baxışdan duyğular konkret olaraq bir əlamət deyil, gözle görünür. Bunu yalnız insanı dərinədən, mükəmməlliklə bilən, bəlkə də özünün daxili aləminə daha yaxından baxa bilən söz adamı sözlə götürüb üzə çıxara bilər. Mirvari axtaranlar dənizin dibinə hər dəfə baş vuranda mirvari çıxara bilməz ki. Demək, insan hissələrini dərinliklərdən görüb kəşf edən, duyan müəllif bunu üzə çıxara bilər. Bu da birinci növbədə müəllifin həssaslığı, duyum, sözün ağrısını özünə çəkmək istəyəni, bir az da dəqiqləşdirsək, duyğuların cazibəsində müəllif sözləyə görə bilər. Əli Kərimin "İki sevgi" şeiri də belə yaranıb, Yesein duyğusal poeziyası da elə bu cür üzə çıxıb.

Rafiq Musa poetik nəfəsinə görə 80-ci illərin ədəbiyyatına gələn şair obrazıdır. Onun yaradıcılığı ötən qeydlərimizdə göstərdiyimiz kimi mövzu baxımından çoxistiqamətlidir. Lirikası - sevgi şeirləri, həyatın müxtəlif tərəflərini təxəyyülündən keçirərək poetik nəfəs verdiyi ictimai məzmunlu poetik örməkləri və xüsusilə təmsilləri onun yaradıcılığını tam olmasa da, ehtiva edir.

Açıqı, Rafiq Musa ən müxtəlif tərəflərdən tədqiqatə cəlb olunması şairdir. Ancaq bu dəfə onun vətən sevdalı şeirləri haqqında təəssüratlarını oxucularla bölüşmək istədim. "Mənim əsgər qardaşım", "Tarix yazan ordumuz", "Zəfər günün mübarək", "Qazilər evə dönür", "Əsgər salamı", "Azərbaycan bayrağı", "Azərbaycan marsı", "Gəlsən, gedək o yerlərə", "Biz Laçına qa-

Torpağın keşiyində
Dayansan da sən hazır,
Bil ki, düşmən oyaqtdı,
Məkrli səngör qazır.
Sən mənim vuran əlim,
Qeyrətli Vətən daşım.
Zəfər günün mübarək
Mənim əsgər qardaşım!

Şeir boyu müəllif zəfəri qutlayır. İgidliyi tərənnüm edir. Düşmənin məkrindən, hiyləsindən danışıq. Vətən uğrunda həlak olan, göy üzündə yanan ulduzlara çevrilib səmaya dağılmış şəhidləri yada salır. Və nəhayət, onu da xatırladır ki, bugünkü uğurla da arxayınlaşmaq olmaz. Axı qabaqda qəsb olunmuş daha azəliki torpaqlar var.

Müəllif "Tarix yazan ordumuz" şeirində də yenə vətən zəfərinin insanları təbiətindəki əks-sədasını qələmə alır. Epigrafla əvəzi belə bir qeydi var: "İctimai tv (İtv) xəbər verilişinin kövrək ürəkli aparıcısı Jala Həsəni xanım". Çoxlarımızın yadından çıxmayıb, elə indi də hərdən zəfərin ilk zərlərini xatırladan video-çarxlarda görmüzdə deyir. Torpaqlarımız işğaldan azad olunub. Titrək, kövrək, sevincindən gözləri dolmuş xanım aparıcının səsi sözüne yığdığı duyğularının qanadları ilə bütün dünyaya ünvanlanır.

Bir dünya silkəndi
Səsinin müjdəsinə
Azərbaycan səs verdi
Sənin kövrək səsinə
Sevincindən kövrələn
Mənim qeyrətli qızım
Sən danış qələbədən,
Mən isə dastan yazım.

RAFIQ MUSANIN VƏ

yudriq" adlı şeirlərin toplusuna baxıram. Nədənə, mənə elə gəldi ki, dəsti-xətt, üslub fərqli olsa da, bu şeirlərin vətən ladi Mehmet Akif Ərsoyu yada salır: "Vermə, dünyaları alsan da bu cənəbt vətəni". Şair güvəncinə, yurdunu, torpağını etibar etdiyini əsgərinə belə deyir, şübhəsiz: "Vermə dünyaları alsan da...". Mehmet Akif Ərsoy vətən oğluna üz tutur, elə Rafiq Musanın da vətən ladi şeirlərinin hamısında vətəni əmanətləmək istəyi var. Bu istəyin şairin qəlbindən gəlməyi, ən başlıcası, varlığında ki, yanğının təsiri olaraq üzə çıxır. Yanan adam "ciz" deyəndə qorxar. Rafiq Musa itirilmiş, qəsb olunmuş qərbi Azərbaycandan (Ermənistan) deportasiya olunmuş ailənin övladlarından. Amasyanın Güllübuluq kəndindən: "Ha yazam, Güllübuluq adına layiq sözləyə bilmirəm. Yanğı təsviri, tərənnümü üstəlayır. Güllübuluq deyəndə elə bil ki, "ciz" sasi eşidirəm. Dilim yanır". Görünür, Rafiq Musanın yurdu əmanətlənmək istəyinin əsas motivi onun elə bu hissələri ilə bağlıdır.

Rafiq Musanın vətən şeirlərinin qələbə ruhu, şübhəsiz, ordumuzun II Qarabağ savaşındakı zəfərlərindən qaynaqlanır. Elə bilərəm ki, "Mənim əsgər qardaşım" müraciəti ilə yazılmış şeirin canı, ruhu torpaq itkisinin ağrısından yarıb-qovrulmuş adamın səsidir. O, əgər belə demək mümkündürsə, əsgər qardaşına müraciət edərkən torpağı bir an da olsun, gözədən qoymamağı tapşır. Yəqin ki, bütün torpaq itkilərimizin yalıncaq qaradaşlıqlara uyub yatağımızla bağlı olduğunu yaxşı bilir.

Göz dikənlər çox olub
Torpağına, daşına.
Qələbələr yazıbsan
Tarixin yaddaşına.
Düşmən həmin düşməndi,
Nələr çəkməyib başım.
Zəfər günün mübarək.
Mənim əsgər qardaşım!

Bir zaman xəyallarda
Dərə keçdik, dağ aşdıq
İllərin sevincini
Bu günə saxlamışdıq
O müqəddəs gün gəlib
Biçib tökülür deryazım
Sən danış qələbədən,
Mən isə dastan yazım.

Müəllif kövrələni aparıcının bu qeyri-adi duyğulanmasını təkcə onun qələbə sevinci kimi qəbul etmir. Bunun itiyini tapmış insanın yaşadığı duyğu kimi qəbul edir. Bu, sevgisinə qovuşmuş aşiqin kövrəlməsidir. Bu yerdə əsərin lirik qəhrəmanı ilə şairin özü, yəni lirik mən də bir-birinə qovuşaraq bir canda səslənir. Müəllif itirilmiş sevgisini tapmış aşiqi söyləyir. Və eləcə də, özünü də sözlədiyi məqamın özündə görür. Rafiq Musanın vətən məzmunlu şeirləri canlı əsgər təmsilindədir. Elə bil ki, hər misra "döyüşə hazırım" deyən, parad boyu cərgələnmiş oğullardır.

"Zəfər günün mübarək" şeiri də həm məzmun, həm də forma baxımından bundan əvvəlki şeirlərin davamı kimi səslənir. Onu da deyim ki, Rafiq Musanın doğulub-böyüdüğü mühit (Güllübuluq) sazın, aşiq sənətinin klassik diyardır. Sazın poeziyasının divanı, müxəmməs axıcılığı onun şeirlərində də birbaşa duyulur. Şeirləri oxuduqca sanki ustad bir aşiq "Qəhrəmanı" havası üstündə səni müşayiət edir və gözlərinin önündən od-alov ayaqlayay-aqaqlaya keçən oğulların bükülməyən dizlərini, od çaxan gözlərini görürsən. Şeirlərin ustada və yüksək sənatkarlıqla qələmə alınması dinləyicinin ruhuna, varlığına birbaşa siraət edir.

Sinə gərdin çətinə,
Əyilmədi qamətin.
Əbədi sevgi oldu
Vətənə məhəbbət.
Tükənməyən sevginlə
Hər kəsə oldun görək.
Mənim qeyrətli xalqım
Zəfər günün mübarək!

Yaxın bilib qonşunu,
Qonaq edin süfrənə.
Süfrənə göz dikənlər
Düşmən imiş, sən demo.
Düşməni qonim oldu
Kəsdiyimiz duz-çörək.
Mənim qeyrətli xalqım
Zəfər günün mübarək!

Şair ordunun qələbəsini özünün ömrü dastanı hesab edir. Qürurludur. Çünki az qala dünyanın birləşərək haqsıza hədədiyi məqamda özünün də tək olmadığını görür. Buna görə özünü qüdrətli bilir, güclü bilir. Türkiyə ona görə onun varlığında güvəndiyi dağların səsinə eşidir: "Bir ürəyi heç zaman, bölmək olmaz ikiyə, Çətin anda arxadır, bir köməkdir Türkiyə". Düşünürəm ki, hər şair öz sözü və öz

linda qarşısındakı özəmətin, qürurun verdiyi salamın dəyərincə özünü tənzimləyir.

"Azərbaycan bayrağı" şeiri də kifayət qədər emosional, yüksək ahang və duyğu ilə qələmə alınıb. Vəsfən, tərənnümün ahəngi səfərbərdici ruhdadır. Şair Azərbaycan bayrağının dalğalı görkəminə cansız bir əşya kimi baxmır. Bütövlükdə vətənin özü kimi baxır. Bayraq vətənin dağları, vətənin düzləri və bu yurdun ayaqları yuyan donizidir. Bayraq onun üçün həyatın özüdür, sevgisidir, bir sözlə, andıdır. Varlığının mənasıdır. Düşməni gözdədir:

Yüksələn bayrağımız
Göylərdən emməyəcək.
O, günəşdən biçilib
Heç zaman sönməyəcək.
O, xalqın naşığı,
Bazayidi, rəngidi,
Qələbəyə aparın,
"Misri"di o, "Cəngi"di
Azərbaycan Bayrağı!

Düşməni göz dağıdı,
Basılmaz qeyrətimdi.
O sancılan sırtvələr
Ən böyük sərvaetimdi.
Onunla bir vuruşur
Müqəddəs əsgər andı.
Dönüb şəhid ruhuna
Zirvələrə ucaldı
Azərbaycan Bayrağı!

Rafiq, demək olar ki, hər şeirində adı çəkərsə belə Güllübuluq yada salır. Azərbaycan ordusuna tapşırılması tapşırır, əmanətliyi əmanətləyir, hətta Qərbi Azərbaycandan sonuncu dayanacaq hesab edir və inanır ki, dalğalı əzəməti ilə yul gedən bayraq son mənziləncən heç yerdə dayanmayacaq. Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi onun nəzərində obrazlaşdırdığı nə varsa, hamısı canlıdır. Ürək kimi döyünür, göz kimi görür, beyin kimi düşünür. Beləcə, bayraq da onun üçün ölməz bir canlıdır. "Azərbaycan marsı", "Gəlsən gedək o yerlərə, əzizim" - bütün hallarda bu şeirlərin hamısında sevgi dolu bir ruh çırpınır.

O yerlərdə kəkək yanır, daş yanır.
Ümidini quru üzüb, yaş yanır.
Orda Vətən, burda vətəndaş yanır,
Gəlsən gedək o yerlərə, əzizim.

Vətən nədir - torpağımdı, daşımıdı,
Həsərt nədir - yanaqda göz yaşımıdı.
Darıxıram, öz əlim, öz başımıdı.
Gəlsən gedək o yerlərə, əzizim.

Bütün hallarda şair arzuladıqlarının hamısının nə vaxtsa bir gün başa vərəcəyinə inanır. Ona bu inamı bəxş edən Azərbaycan ordusudur.

Nəhayət, "Biz Laçına qaydırıq" poeması da uzun həsrətdən sonra torpağa dönan insanların yaşadığı hissələri təqdim edir. Və doğru yekunlaşdırır: "Bundan belə sevgimiz olacaq qucaq qucaq, Dada-baba yurdunu oğullar qoruyacaq". Laçına dönüşü yaratdığı təəssürat hər birimizin qəlbində qürur kitabına döndü. Elə bil ki, yaşamağın dəyərini, mənasını Laçına dönüşlə təzədən tapdıq. Çünki Laçın düşmənin torpaqlarımıza ayaq basdığı qapı idi. İndi bu qapı ölməzlərin cəsəreti, gücü ilə qorunur. Rafiq Musa hər birimiz vətən ruhlı şeiri ilə Azərbaycan əsgərinin yanında olduğunu, onun varlığında dünyaya baxdığını, vətəni əsgərin gözləri ilə gördüyünü demək istəyir. Rafiq Musanın ucuz tərəfli vətən şeiri yoxdur. O, bütün varlığı ilə vətən adlı odun, alovun içindən boy göstərir.

Bu da Rafiq Musanın sevgi ladları.
O sevgi ladları ki, vətən ünvanlıdır.

Əli RZA XƏLƏFLİ
01.11.2024